

A young child with dark skin and short hair is being held by an adult, whose back and shoulder are visible. The child is looking over their shoulder with a serious expression. They are wearing a brown long-sleeved shirt. The adult is wearing a bright pink shirt. The background shows a dirt path, trees, and a cloudy sky.

Een radicaal besluit, **desastreuze** gevolgen

De menselijke tol van
bezuinigingen op de
hiv- en aidsbestrijding
door regering-Trump

Introductie

**We moeten nú
gezamenlijk
optrekken om
het gat in de
wereldwijde
aidsbestrijding
te dichten.**

De plotselinge stopzetting van Amerikaanse steun voor USAID en PEPFAR in januari 2025 raakt mensenlevens wereldwijd. In landen zoals Oeganda dreigt jarenlange vooruitgang in hiv- en aidsbestrijding volledig teruggedraaid te worden. Voor miljoenen vrouwen, mannen en kinderen valt toegang tot medicatie weg, verdwijnen klinieken en neemt het risico op overdracht van hiv van moeder op kind toe.

In deze impactanalyse brengen wij de gevolgen in kaart. Wij hebben de observaties, feiten, data en persoonlijke verhalen van onze partners in het Globale Zuiden bij elkaar gebracht. Voor kwetsbare groepen in Oeganda, Malawi, Zuid-Afrika en veel andere landen die rekenden op de steun van USAID en PEPFAR is de impact van de bezuinigingen enorm.

In veel landen zijn preventie-, test- en behandelingsprogramma's zwaar getroffen, met name in Sub-Sahara Afrika. Afrikaanse landen investeren in het opzetten van zelfstandige programma's, maar de samenwerkingen tussen landen in deze regio is soms moeizaam. Bovendien ontbreken betrouwbare financiële stromen. Er is een noodzaak om eigen capaciteit, lokale financiering en duurzaamheid te versterken zodat lokale organisaties en projecten veerkrachtiger zijn bij externe schokken, zoals het wegvallen van de Amerikaanse steun.

Echte betrokkenheid betekent: geld en middelen vrijmaken, gemarginaliseerde groepen versterken en opnieuw bouwen aan een veerkrachtig systeem voor hiv-zorg. De keuze is helder: of we vullen het gat, of miljoenen mensen betalen de prijs.

Mark Vermeulen

Mark Vermeulen,
directeur Aidsfonds – Soa Aids Nederland

Oeganda: hardst getroffen land door bezuinigingen regering-Trump

Uit onze impactanalyse bij lokale partners blijkt dat Oeganda het hardst getroffen land is. Zestig gezondheidsklinieken in Oeganda zijn gesloten. In Oeganda leven 1,5 miljoen mensen met hiv. Zij zijn afhankelijk van levensreddende zorg en worden door deze bezuinigingen geraakt. Vrouwen en kinderen betalen een hoge prijs: duizenden vrouwen moesten hun hiv-behandeling onderbreken of hebben geen toegang meer tot zorg. Met als gevolg dat hun eigen gezondheid snel achteruitgaat en dat zwangere vrouwen een verhoogd risico op moeder-op-kind hiv-transmissies lopen.

ZULAIKA. Foto door Roos de Jong en Yuri Blaak

Feiten & cijfers:

- > De overdracht van hiv van moeder op kind (Mother To Child Transmission) is aanzienlijk toegenomen. Het nationale MTCT-percentages steeg van 6,1% naar 8,4% tussen februari en oktober 2025.
- > In een Oegandese kliniek werden 5 van de 20 pasgeborenen in een periode van drie maanden hiv-positief geboren, terwijl moeder-kind transmissie daar eerder vrijwel geëlimineerd was.
- > Zorg voor mannen die seks hebben met mannen en voor trans personen daalde met 31–38% door de Anti-Homosexuality Act en USAID-cuts.

Zulaika (17 jaar, Oeganda)

Zulaika woont alleen in Mubende en is geboren met hiv. Toen de financiering van PEPFAR stopte, liep ze zoals altijd 5 km naar haar kliniek, maar er was niemand om haar medicijnen te geven. Ze kreeg wekenlang geen behandeling en begon lichamelijk te verzwakken. Toen er weer medicijnen waren, kreeg ze slechts voor één week mee. 'Hoe kun je leven van hoop als die hoop in doses van één week komt?' zegt ze. Zulaika is nu stabiel, maar leeft in constante angst voor nieuwe tekorten.

Joan (11 jaar, Oeganda)

Joan kon haar viral load niet laten testen omdat er geen testkits waren en het systeem platlag. Ze kreeg medicijnen mee zonder te weten of ze werkten. Haar gezondheidswerker moest uiteindelijk thuis bloed afnemen. 'Ik was bang dat ik ziek zou blijven zonder dat iemand het wist,' zei Joan. Haar verhaal staat symbool voor honderden kinderen die cruciale zorg misliepen.

Vrouwen en kinderen verliezen toegang tot zorg door Trump's bezuinigingen

Uit de analyse blijkt dat ook in de meeste andere landen vrouwen en kinderen het hardst geraakt worden door de bezuinigingen.

Dominique (14 jaar, Malawi)

Dominique haalde zijn hiv-medicatie altijd op tijdens bijeenkomsten voor tieners. Door de bezuinigingen zijn die gestopt en moet hij nu 20 km reizen naar een overvolle kliniek. Soms staat hij zeven uur in de rij en keert zonder medicijnen terug. Zijn familie leeft van kleinschalige landbouw en kan de reis nauwelijks betalen, dus hij gaat nu niet meer naar de kliniek. Ook miste Dominique school. 'Ik wil gewoon gezond blijven en leren,' zegt hij.

Feiten & cijfers:

- > In **Zuid-Afrika** verloren 26.000 kinderen toegang tot ART en psychosociale zorg.
- > In **West-Kenya** is de 'sex-for-fish' praktijk teruggekeerd door instorting van hiv-diensten. De "sex-for-fish" praktijk verwijst naar een situatie waarin vrouwen in vissersgemeenschappen gedwongen worden om seksuele handelingen te verrichten in ruil voor toegang tot vis of andere levensbehoeften. In de context van hiv-zorg betekent dit dat vrouwen soms seks aanbieden in ruil voor toegang tot hiv-medicatie of zorg, vooral wanneer reguliere gezondheidsdiensten zijn weggefallen door bezuinigingen.

DORA. Foto door Roos de Jong en Yuri Blaak

Dora (22 jaar, Oeganda)

Dora beviel van haar eerste kindje tijdens de bevroering van buitenlandse hiv-hulp. Ze kreeg slechts voor één week medicijnen mee en kon haar baby niet laten testen op hiv. 'Wat als ik het virus heb doorgegeven?' vroeg ze zich af. De kliniek was te ver en te duur om wekelijks te bezoeken. Ze wil geen tijdelijke hulp, maar een eerlijke kans om haar kind gezond op te voeden.

Charmaine (55 jaar, Malawi)

Charmaine woont in een gebied waar de mobiele hiv-kliniek is gesloten door het wegvallen van Amerikaanse steun. Ze moet nu drie rivieren te voet oversteken om medicijnen te halen, wat gevaarlijk en onbetaalbaar is. 'Ik heb vijf kinderen en geen geld voor vervoer,' zegt ze. Door het slechte weer kon ze haar medicijnen niet ophalen en moest ze stoppen met haar behandeling. In 2022 verdronk een vrouw uit haar steungroep tijdens zo'n tocht.

UN Women-rapport

(44 landen): 51% van vrouwenorganisaties wereldwijd heeft programma's moeten stopzetten door bezuinigingen. Vrouwen verliezen toegang tot zorg, bescherming en psychosociale hulp. In veel landen betekent dit dat slachtoffers van gendergerelateerd geweld geen opvang meer hebben. 'We zijn de laatste lijn van verdediging voor miljoenen vrouwen,' zegt een woordvoerder.

Internationale hiv-besparingen veroorzaken bredere gezondheidscrisis in Sub-Sahara Afrika

Het besluit de financiering van USAID en PEPFAR te stoppen heeft ook een enorme impact op de economie. In Zuid-Afrika werden 8.000 hiv-zorgmedewerkers ontslagen. Ook bij USAID zelf werden ruim 1000 werknemers ontslagen. Maatschappelijke organisaties in Oeganda raakten 80% van hun medewerkers kwijt door de bezuinigingen. Een voorbeeld hiervan is **The Alliance of Women Advocating for Change**; zij rapporteerden dat alle contracten van medewerkers in hun kliniek moesten worden beëindigd.

Zuid-Afrikaanse datawerker

Een van de 3.022 datawerkers in Zuid-Afrika verloor haar baan toen PEPFAR werd stopgezet. Ze werkte in een kliniek waar ze patiënten volgde en behandelingen coördineerde. 'Zonder ons weten artsen niet wie medicatie nodig heeft,' zegt ze. Sinds haar ontslag zijn honderden patiënten uit beeld geraakt. Ze vreest dat de hiv-epidemie opnieuw zal escaleren.

Namibië: Gezondheidscrisis door medicijntekorten

Door vertragingen in het nationale inkoopproces zijn hiv-medicijnen niet beschikbaar. Patiënten krijgen onvolledige behandelingen of moeten zelf medicijnen kopen. 'We hebben budget, maar geen toegang,' zegt een arts. De afhankelijkheid van buitenlandse hulp heeft het systeem kwetsbaar gemaakt.

Zimbabwe: Instorting van hiv-zorg

Na jaren van vooruitgang stort hiv-zorg in door het wegvallen van internationale financiering. Vrijwilligers melden tekorten aan testkits, PrEP en psychosociale hulp. 'We hadden alles opgebouwd, en nu verdwijnt het,' zegt een lokale hulpverlener.

Feiten & cijfers:

- > **Sub-Sahara Afrika:** 111.809 banen verdwenen, 4.595 gezondheidsfaciliteiten gesloten.
- > **Zuid-Afrika:** 8.000 hiv-zorgmedewerkers ontslagen; 3.022 datawerkers gefinancierd door VS, waarvan 1.601 al hun baan verloren.
- > **Ethiopië:** 5.000 gezondheidswerkers ontslagen.
- > **USAID:** 83% van contracten geannuleerd, meer dan 1000 medewerkers ontslagen.
- > **Oeganda:** Naar schatting 1.200 gemeenschapsgezondheidswerkers en peervoorlichters verloren hun betaalde functies of gingen over naar een vrijwilligersstatus.

JOAN. Foto door Roos de Jong en Yuri Blaak

**Voor meer informatie, vragen,
of interviewverzoeken:**

Neem contact op met persvoorlichting
Aidsfonds – Soa Aids Nederland

Chaja Merk
cmerk@soaids.nl

Steff van Dorp
svandorp@soaids.nl

Telefoon +31 20 34 46 383